

Posudek vedoucí práce na diplomovou práci Tomáše Dufky

Protirevoluční diskurs česky psaných tiskovin v době Francouzské revoluce

Praha 2011, 100 stran + 26 stran bibliografie a přílohy

Tomáš Dufka se již několik let systematicky věnuje období přelomu 18. a 19. století a problematikou českého osvícenství a obrození, zejména ve vztahu k Francouzské revoluci. (Například jedna z jeho seminárních prací I. cyklu se věnovala tvorbě F. J. Vaváka).

Jeho diplomová práce se zaměřila na strategie protirevolučního diskursu vybraných česky psaných tiskovin a pokusila se pochopit strategie vědomého formování veřejného obrazu o Francouzské revoluci v českém prostředí.

Francouzskou revoluci lze považovat za jednu z klíčových světových událostí, která v našich zemích stojí u zrodu toho, co se nazývá „veřejným míněním“. Šíření informací o francouzských událostech a myšlenkách z Francie přicházejících jistě do velké míry ovlivnilo vznik jakési formy politického vědomí či povědomí a elementární politické kultury. Tyto informace však byly samozřejmě cenzurou i dalšími státními orgány nejen filtrovány, ale také vědomě usměrňovány a komentovány. V našich zemích bylo toto téma studováno zejména v období 30.-80. let 20. století, kdy vznikly dnes už klasické práce F. Kutnara, M. Vaňáčka, K. Mejdřické nebo později J. Petráně, P. Běliny i dalších, které zahrnovaly téma protirevoluční propagandy do svých syntetických studií o revolučních „ohlasech“ v našich zemích. Tyto snahy o „plošné“ zachycení problému samozřejmě akcentovaly především a základní obsahovou analýzu.

Tomáš Dufka zvolil jiný přístup: nesnažil se vyčerpat veškerý dostupný materiál, ani zmapovat všechna témata týkající se revoluce. Na poměrně omezeném množství zvolených tiskovin a vybraných témat se pokusil o hlubší analýzu textovou, jazykovou i stylistickou, která mu umožnila odhalit diskursivní strategie textů, jež lze považovat za „argumentační“ či „strategické“. Pokusil se mimo jiné ji zasadit i do kontextu starších podobně „přesvědčovacích“ textů určených selskému publiku a tím poukázal (oproti starším autorům, kteří spíše akcentují tematickou „změnu“ či „novost“) rovněž na prvky kontinuity s dobovým disciplinačním, výchovným diskursem v intencích toho, co je v německém dobovém tisku (i v dnešní německé historiografii) obvykle nazýváno „Volksaufklärung“. Zajímaly jej také proměny výstavby textu a stylistických forem za účelem dosažení maximálního účinku (spíše emotivního než racionálního) na českého čtenáře. Pro srovnání použil i vybrané soudobé tisky francouzské, u nichž lze předpokládat, že sloužily zčásti jako předloha – byť zprostředkovaná přes německé překlady.

Jako základní metodu své práce tedy T. Dufka adekvátně zvolil kritickou analýzu diskursu, zejména v konceptuální linii reprezentované N. Faircloughem, inspiraci však čerpal i u jiných autorů (R. Wodak/ová, J. Guilhaumou, M. Foucault aj.) Přestože neabsolvoval lingvistické vzdělání, využil možnosti vhodných kurzů a konzultací na Ústavu bohemistických studií. Tyto postupy se Tomáš Dufka tedy snažil aplikovat na práci

s vybranými tisky a vybranými tématy (např. svoboda a rovnost; Francouz jako revolucionář; poprava Ludvíka XVI. a jeho „pašijový“ obraz jako mučedníka; gilotina a revoluční násilí).

Jeho zájem o diskursivní analýzu není jen manifestací módního trendu: diplomant zvoleným postupům rozumí, dokáže je srozumitelně vysvětlit a aktivně s nimi pracovat. Současně však jako historik – navzdory zřejmému okouzlení CDA - neztrácí střízlivý pohled i odstup a zůstává si vědom mezi zvolených přístupů při zpracovávání starších pramenů a při práci s nimi zachovává adekvátní obezřetnost.

Pro další autorovo studium podobné problematiky by určitě bylo přínosné i seznámení se soudobou německou historiografickou produkcí věnovanou právě otázkám kolem „lidové osvěty/lidového osvícenství“ (*Volksaufklärung*), jemuž se věnoval např. Holger Böning, či s východisky tzv. „konceptuálních“ dějin či dějin pojmů (*Begriffsgeschichte*), jež pro osvěcenský germanofonní, resp. středoevropský prostor rozpracoval například H. Bödeker. Doporučila bych možná i práce z oblasti sociologie vědění, z nichž některé mají podobná kritická východiska jako CDA – například v českém překladu existující klasická kniha Petera Bergera a Thomase Luckmanna, *Sociální konstrukce reality* (pův. vyd. 1966, česky CDK Brno 1999).

Shrnutí:

Práce je jednoznačně přínosem pro bádání o osvěcenských tiscích a osvěcenském myšlení. Je nápaditá a promyšlená, má také logickou, přehlednou a koherentní strukturu a je napsána kultivovaným, srozumitelným stylem (drobné stylistické neobratnosti či občasné hovorové výrazy neruší celkový pozitivní dojem z výsledného textu, přesto by bylo dobré se jich vyvarovat). K pozitivnímu dojmu přispívá i značná „autorská kázeň“, která autorovi nedovolila opouštět vytyčenou linii, práce tak nezabíhá do zbytečných exkurzů a, jednoduše řečeno, „všechny věci zde mají své místo“.

Diplomant v každém případě plně dostal nárokům kladeným na diplomovou práci: prokázal schopnost zformulovat základní problémy, uváženě zvolit dostatečně vypovídající a reprezentativní dobové dokumenty, kriticky pracovat s těmito prameny i sekundární literaturou (z velké části anglofonní a francouzskou), dále pak aplikovat zvolenou metodu a ze svého zkoumání vyvodit adekvátní závěry.

Práci plně doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnocení **výborně** a v případě příznivého výsledku u obhajoby bych si dovolila práci doporučit také k rigoróznímu řízení.

Doc. Mgr. Daniela Tinková, PhD.,
Ústav českých dějin FFUK